

Van, voor en door U

Het zal u niet ontgaan zijn, de eigenaar van de Pier van Scheveningen is failliet. Ooit het trotse icoon voor flanerende Hagenaren en badende toeristen, maar nu staat het leeg, weggevreten door betonrot en onbegaanbaar voor publiek. De verkopende curator prees zijn waar nog wel fanatiek aan, maar tevergeefs. Zelfs voor de symbolische gulden waarvoor Van de Valk het bouwwerk ruim twintig jaar geleden kocht, bleven de stoeltjes bij de veiling treurig leeg.

Bedrijfseconomisch spreekt het treurspel voor zich. Het bouwwerk is een bouwval, een onderhoudsbeurt kost miljoenen. Wil aankoop interessant zijn dan moeten de particuliere baten wel heel hoog uitvallen, maar in ruim een halve eeuw pier was vooralsnog elke koop een miskoop. Meer algemeen is de economische logica dat de baten van een populaire pier veelal buiten de uitbater neerslaan. Iedereen heeft vrij zicht. En mooi of lelijk, en hoofdattractie of niet, de pier is in geheugens verankerd, en trekt bezoekers naar Scheveningen. Op voorhand lijkt een model waarbij één marktpartij volledig opdraait voor onderhoudskosten dan ook onhoudbaar. Het zal van collectieve actie moeten komen, van bovenaf of onderop. De gemeente is terughoudend: "Ontwikkelingen die passen binnen het vigerend bestemmingsplan, waarbij achterstallig onderhoud eveneens dient te worden opgelost." Dus moet het van onderop, en zo gaat het ook: burgers en ondernemers duiken massaal op om hun deelname met de economisch wegzinkende pier te betuigen. Je kunt het zo gek niet bedenken of het komt voorbij als bestemmingsplan, van onderwaterrestaurants en achtbaan, tot PC aan Zee en belastingvrij winkeiland.

Economisch interessant zijn vooral de initiatieven tot vrijwillige financiering, traditioneel gezien niet een logische uitkomst voor economen. De ene *crowdfunder* beheert een website voor inzameling van donaties ter financiering van een overdekte wandelpromenade, een andere pleit voor inleg in een vereniging die de Pier opkoopt in ruil voor zeggenschap in de bestemming ervan. Dit zijn bemoedigende initiatieven rondom de Pier, die bijval vinden in literatuur over collectieve actie. Zo geeft de opbrengst een geloofwaardig signaal af over draagvlak, waarop grotere investeerders en de overheid kunnen aanhaken. Ook haalt crowdfunding geld binnen van mensen die zich niet laten afschrikken door meeliftersgedrag. Literatuur laat verder zien dat vrijwillige bijdragen aan publieke goederen groter zijn naarmate mensen deze een

GELIJKJ WERNER

Eindredacteur ESB
g.werner@sdu.nl

warmer hart toedragen of zelf meer uit hun bijdrage halen. Een variant die in theorie en experimenten als bijzonder effectief naar voren komt is een loterij waarin deelnemers bijdragen aan een publiek goed én aan een kans op een prijs. Scheveningse crowdfunders zouden de proef op de som kunnen nemen door standplaatsen of reclame op, of aandelen in, de pier te verloten.

Tegelijk is de logica van collectieve actie keihard. Wie weet wat er met crowdfunding uit de grond schiet, maar meelifters zijn er altijd, en dan is het moeilijk de gelden bij elkaar te brengen om een publiek goed te bekostigen. Zo zeker ook bij de Scheveningse Pier. De meeste bezoekers die deze aandoen of bezichtigen nemen een hapje of drankje bij een van de

strandboulevards. Maar uitgerekend deze ondernemers laten niet van zich horen en zitten voor een dubbeltje op de eerste rij. Samenwerking aan marketing of aan een schoon strand is hun al te veel, laat staan een duur en onzeker project als De Pier. Wil de overheid dat er ooit nog een ooglijke pier komt, dan zal ze dus meer moeten doen dan het stellen van ondoeltreffende voorwaarden aan bestemmingsplannen. Ze zou beter kunnen uitleggen wat een icoon als een pier voor Scheveningse ondernemers doet. Ze zou kosten overzichtelijk kunnen maken, en bij gebleken draagvlak van ondernemers financieel kunnen bijspringen. Ze zou eigendom kunnen leggen bij de genieters, diezelfde ondernemers. En waar baten niet evident zijn, kosten onoverzichtelijk en samenwerking faalt zou de overheid kunnen helpen met expertise, bemiddeling of subsidie.

De gemeente zou van alles kunnen doen, in samenwerking met groepen ondernemers, al moet de opdracht voor het specifieke geval van de Pier misschien eerder zijn: hoe krijgen we deze weg? De Pier glijdt af van publiek goed naar publiek kwaad, geen hond waagt zich erop, geen ondernemer waagt zich eraan, en tegen de miljoenenpost van het achterstallige onderhoud kunnen zelfs collectieve baten moeilijk op. Net als bij veel leegstaande kantoorpanden wordt maatschappelijk gezien het beste kosten-batenplaatje geleverd door sloop, maar evengoed geldt de vraag wie dat gaat betalen. En net als bij sloop van kantoorpanden geldt hier dat publiek-collectieve samenwerking uitkomst kan bieden.

En anders, wanneer elke vorm van samenwerking tussen groepen ondernemers en de overheid faalt kunnen ondernemers altijd nog geheel op eigen initiatief overgaan op de ultieme vorm van collectieve actie: op de barricades, afbreken de Pier, om een nieuwe te kunnen bouwen.